

UDK 658.114/.115:338.124.4(048.83)

DOI 10.7251/SVR1612321M

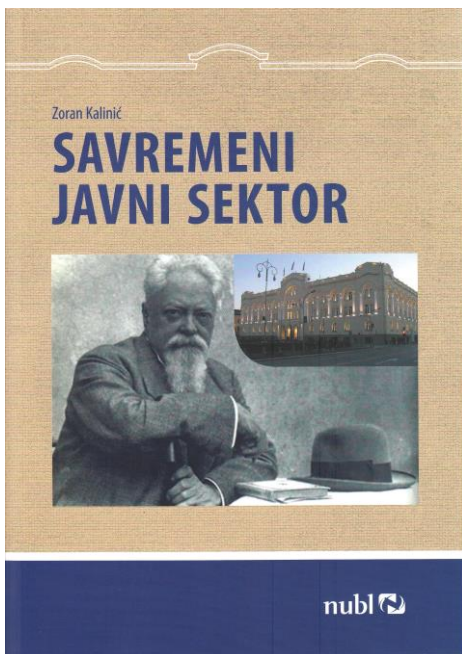
PRIKAZ NAUČNE MONOGRAFIJE

SAVREMENI JAVNI SEKTOR

Autor: Prof. dr Zoran Kalinić

Izdavač: Nezavisni univerzitet Banja Luka, 2015.

Štampa: Grafid Banja Luka

Ova naučna monografija profesora dr Zorana Kalinića „Savremeni javni sektor” predstavlja vrsnu studiju javne uprave i javnog sektora u kojoj se na vrlo stručan način utvrđuju pravci uspostavljanja i permanentnog usmeravanja rada javnog sektora ka njegovoj većoj efikasnosti i neposrednim potrebama građana. Delo pred nama proizvod je dugogodišnjeg istraživanja i svestranih analiza javne uprave i javnog sektora u brojnim državama sveta od strane čoveka koji je prvo doktorirao menadžment, a potom doktorirao pravne nauke, što monografiji daje posebnu dimenziju i kvalitet.

Monografija je napisana na 480 strana potkrepljena sa 185 izvora literature i 55 zakona i uputstava sa kojima se reguliše ova oblast. Tu je i 47 slika i 20 tabela uz razne prikaze kojima se celovito rasvetljava suština javnog sektora. Autor je kroz 13 poglavlja argumentovano potvrdio da se javni sektor neposredno veže za vlast i vladine institucije pre svega ministarstva, pravne i političke

institucije, ali i njihovo povezivanje sa privatnim sektorom čime se danas obezbeđuje veća javnost rada, efikasnost i brže rešavanje brojnih pitanja koja su od neposrednog interesa građana. U prvoj glavi „Javni sektor”, autor pojmovno određuje javnu upravu i javni sektor, a potom precizno ukazuje na pozitivna iskustva savremenih država kod kojih je došlo do korenitih promena u odnosima između javnog i privatnog sektora. U drugoj glavi, „Menadžment javnog sektora” autor objašnjava strukturu menadžmenta javnog sektora i odnos prema tradicionalnom načinu upravljanju ovom oblasti da bi u krajnjem stvorio kritički pristup njihovog ostvarivanja. Kroz glavu „Upravljanje ljudskim resursima u javnom sektoru”, autor govori o ljudskom faktoru kao odlučujućem nosiocu realizacije javnih poslova u javnom sektoru, te značaju liderstva kojem treba posvetiti posebnu pažnju.

Kroz četvrtu glavu „Novi menadžment javnog sektora”, daju se viđenja različitih autora na javnu upravu i analiziraju specifičnosti novog menadžmenta javnog sektora koji je potvrđen u razvijenim državama. U skladu sa tim, kroz petu glavu „Promena uloge javnog sektora” Kalinić na vrlo stručan način govori o najnovijem poimanju javnog sektora i javne uprave koju treba neposredno približiti građaninu. Autor ističe da ovakva gledišta trebaju da iniciraju nadležne državne institucije pri provođenju društvenih reformi koje će obezbediti celovito rešavanje određenih pitanja i javni sektor učiniti znatno efikasnijim nego do sada.

U nastojanju da iskaže najnovije savremene tendencije u organizovanju javnog sektora, autor kroz šestu glavu „Informacioni sistemi u javnom sektoru” i sedmoj glavi „Upravljanje performansama” ukazuje na praksu savremenih država u podrštavljanju javnog sektora i njegovom bržem stavljanju u funkciju građana sa mogućnostima informativnog povezivanja prvenstveno kroz e-upravu, čime će se povećati javnost rada i izvrši neposredan uticaj ljudi na brojna pitanja iz raznih javnih politika.

Kroz osmu glavu „Javne finansije i budžet” autor iznosi iskustva savremenih država o pitanju poreza, javnih prihoda i javnih rashoda, a posebnu pažnju posvećuje budžetu i budžetskoj politici u svim delovima javnog sektora. Na njega se naslanja deveta glava „Upravljanje projektima” u kojoj autor jasno ističe nužnost poštovanja standarda, propisa i procedura u izradi i realizaciji pojedinih projekata iz oblasti javnog sektora. Glava deset „Upravljanje kvalitetom i ugovorima” obrazlaže ulogu subjekata javnog sektora kao i glava jedanaest „Javne nabavke” sa posebnim osvrtom na transparentnost i potrebu provođenja direktiva Evropske unije kojima se ova oblast celovito reguliše. Ovo je važno obzirom da smo svedoci brojnih zloupotreba javnih nabavki u većini zemalja na prostorima ex Jugoslavije gde se permanentno beleži vrlo velika korupcija i kriminal u javnoj upravi i javnom sektoru.

Dvanaestu glavu pod nazivom „Javno-privatno partnerstvo” autor precizno pojmovno određuje i daje teorijska razmatranja brojnih autora uz istovremenu klasifikaciju ugovornih oblika javno-privatnog partnerstva. Ono što se nameće kao zaključak u studiji jeste opredeljenje autora da

javno-privatno partnerstvo, u javnom sektoru, po iskustvima savremenih država, obezbeđuje smanjenje finansijskih troškova s jedne strane i veću efikasnost javnog sektora s druge strane. I na kraju autor kroz trinaestu glavu „Inovacije u javnom sektoru” određuje pojam inovacija u javnom sektoru i na jednostavan način ističe iskustva najrazvijenijih država u primeni inovacija od nadležnih zakonodavnih i izvršnih institucija i politike u javnom sektoru kako bi se on načinio jeftinijim i operativnijim.

Nesporno je da će ova monografija pomoći boljoj spoznaji dosadašnjih saznanja o javnom sektoru i javnoj upravi od organizovanja, usmeravanja, približavanja javnosti većoj kontroli, punoj efikasnosti i svrsishodnosti. Vredna su istraživanja iskustava razvijenih zemalja koja dugi niz godina nastoje da reformišu javnu upravu i javni sektor čineći ovu javnu oblast znatno efikasnijom i okrenutom konkretnim problemima građana.

Adekvatnim argumentima dr Zoran Kalinić upušta se u objašnjenja pitanja pravne pozicije javnih poslova sa jedne strane i menadženta kao naefikasnijeg načina upravljanja javnim sektorom sa druge strane. U monografiji su na objektivan način predstavljena iskustva funkcionisanja javnog sektora u mnogim državama sa savremenom organizacijom i posebno privatizacijom javnih usluga u više zemalja OECD (npr. Australija, Novi Zeland, Velika Britanija i dr.). Vredno je što autor pored pravnog i menadžerskog pogleda na javnu upravu i javni sektor značajnu pažnju posvećuje njihovoj efikasnosti, javnosti rada ali i socijalnoj ulozi vlasti kroz reforme javnog sektora, kako bi oni služili interesima građana.

Treba reći da naučna monografija stvara osnove za bolje definisanje oblasti javnog sektora, kako za akademsku zajednicu, tako i za sve nivoe institucija vlasti, posebno zakonodavnu i izvršnu vlast, koja je programski i budžetski odgovorna za njen rad. Pored toga, autor ukazuje na novu poziciju „trećeg sektora“ kojeg, prema stavovima poznatih međunarodnih autora, predstavljaju neprofitne i nevladine organizacije, te brojne privatne i javne fondacije, dobrotvorne organizacije i verske institucije koje je potrebno adekvatno tretirati u javnom sektoru. Cilj je da određene institucije prate njihov rad i funkcionalnost i raznim povlasticama i finansijskom podrškom pomažu njihov uticaj na društveni razvoj.

Pojava ove monografije u sadašnjem trenutku je od posebnog značaja jer ukazuje na potrebu svestranijeg obrazovanja i naučnog istraživanja javne uprave i javnog sektora čime će doprineti strateškom opredeljenju stručnih i političkih krugova usmerenih ka celovitim reformama i inovacijama javnog sektora. Nizom iznetih argumenata ukazuje se na neophodnost bržih reformi javne uprave i javnog sektora, odnosno izgradnje kod nas novog javnog sektora koji će zadovoljiti potrebe javnosti, stručnih krugova, vlasti, a posebno građana koji su na njega direktno naslonjeni.

Može se zaključiti da je monografija „Savremeni javni sektor“ profesora dr Zorana Kalinića pravno-analitička studija u pravom smislu reči kao aktuelna teorijsko-politička razrada ljudskih i društvenih potencijala i činilaca progressa koja najdirektnije utiče ne ukupne društvene i političke

okolnosti u društvu. Ona sadrži odgovarajuće rezultate interdisciplinarnе teorijsko-empirijske analize, izvedene prvenstveno na racionalnoj analizi sadržaja i deduktivnoj komparativnoj metodi koja, obogaćena celovitim opisivanjem, razumevanjem i objašnjavanjem uloge javnog sektora u razvoju društva, kojom se ističe njen specifičan položaj.

U naučnoj monografiji su komparirani stavovi brojnih autora o analiziranim pojavama, pojmovima i terminima, a dosta je korišćena i metoda klasifikacije i definicije koje su vešto kombinovane s logičkim metodama. Autorovi stavovi i teoretske postavke prožimaju celi tekst monografije koja sadrži trinaest osmišljenih poglavlja.

Autor izuzetno uspešno, na naučnim osnovama, uspeva da svu pažnju usmeriti ka praksi u BiH i aktuelnim procesima tranzicije i reformisanja javne uprave kao i problemima i daljim aktivnostima te strategijama na ovom planu. Autor argumentovano „iznosi činjenice“ koje će, uz bezbroj naučnih argumenta i dokaza, naučna javnost morati prihvatiti.

Na kraju treba istaći da rezultati istraživanja prof. Kalinića imaju i posebnu naučnu vrednost koja proizilazi iz logičke zasnovanosti svih faza istraživanja. Njegova misao se temelji na izuzetnom teorijskom poznavanju ovog kompleksnog predmeta i problema koji istražuje kao i na suverenom vladanju empirijskim metodama i postupcima. Primena naučnih metoda osigurava autorovoj misli praktičnu, intersubjektivnu proverljivost svih hipoteza. Prema tome, ova naučna monografija predstavlja dobru osnovu za efikasne reforme javne uprave i javnog sektora u celini, posebno Bosni i Hercegovini koja stremi evropskim integracijama, za naučnu i stručnu javnost koja treba da zna šta i kako menjati u njoj i na kraju, ako ne i na početku, akademsku zajednicu kao sistematizovan materijal za izučavanje ove važne oblasti na određenim akademskim studijama, pripremama magistarskih teza i doktorskih disertacija.

Prof. dr Milovan Milutinović